

VEDY O UMENIACH A DEJINY KULTÚRY
Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie

VEDY O UMENIACH A DEJINY KULTÚRY
Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie

Slovenská akadémia vied Bratislava 2013

E
d
u
k
S

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26240120035 www.dejum.sav.sk/eduks/

VEDY O UMENIACH A DEJINY KULTÚRY

Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie

Slovenská akadémia vied Bratislava 2013

Editori:

doc. PhDr. Ivan Gerát, PhD.
prof. Adam Bžoch, CSc.
PhDr. Dagmar Podmaková, CSc.
PhDr. Hana Urbancová, DrSc.
Mgr. Dana Hučková, CSc.
Doc. PhDr. Peter Žeňuch, DrSc.

Recenzenti:

prof. PhDr. Miloš Mistrík, DrSc.
PhDr. Ján Jankovič, DrSc.

Obsah

- 005 _ Úvod
- 006 _ ADAM BŽOCH
Impulzy kultúrnej histórie Johana Huizingu na Slovensku
- 025 _ HANA URBANCOVÁ
Ľudová hudobná kultúra a jej miesto v syntetických dejinách hudby – koncepcie a metodologické kontexty
- 046 _ PETER ŽEŇUCH
Slovenská slavistika v kontexte vied o jazyku a kultúre
- 058 _ MAGDOLNA BALOGH
Arnold Hauser (1892 – 1978), zabudnutý kultúrny historik. (Úvod do možného úvodu)
- 074 _ WILKEN ENGELBRECHT
Obraz vlámskej literatury v letech 1846 – 1948
- 088 _ SVORAD ZAVARSKÝ
Čo môže priniesť neolatinistika pre dejiny slovenskej kultúry?
- 097 _ ANNA A. HLAVÁČOVÁ
Mimoeurópske impulzy divadla a teatrológie
- 110 _ IVAN GERÁT
Zázraky v obrazových legendách stredoveku – niektoré problémy interpretácie
- 121 _ EVA VESELOVSKÁ
Stredoveké notované fragmenty na Slovensku. Cantus Planus in Slovacia
- 131 _ ZSUZSA CZAGÁNY
Rukopis na hranici kultúr: Antifonár varadínskej katedrály z konca 15. storočia
- 143 _ ZUZANA BARTOŠOVÁ
Od ideológie k ideám: Rezonancia politických zlomov v slovenskom výtvarnom umení druhej polovice 20. storočia
- 155 _ DAGMAR PODMAKOVÁ
Kultúrno-spoločenské rámce slovenského divadla na prelome 80. a 90. rokov 20. storočia

- 168 _ JAN BERNARD
„Případ“ O slavnosti a hostech: Trochu skrytá historie cesty filmu do distribuce
- 183 _ JUDIT GÖRÖZDI
Dejiny kultúry – možnosti a hranice jedného pokusu o úplnosť. (Úvahy na základe edície: Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor, I–XIII, 2003 – 2012)
- 194 _ ELENA KNOPOVÁ
K niektorým aspektom kontextuálneho výskumu súčasnej slovenskej dramatiky
- 206 _ JANKA PETŐCZOVÁ
Dejiny hudby na Spiši ako modelový prípad hudobnohistoriografického výskumu
- 221 _ ĽUBICA SOMOLAYOVÁ
K romantickým ideológiám v diele Janka Kráľa
- 238 _ ERIKA BRTÁŇOVÁ
Kazateľský mesačník Slovo života ako kultúrny fakt
- 250 _ DANA HUČKOVÁ
Formovanie identity slovenskej dolnozemskej literatúry na prelome 19. a 20. storočia a jej dobová i aktuálna literárnohistorická reflexia

Úvod

Medzi kultúrnou históriou a dejinami jednotlivých druhov umení existujú úzke vzťahy a inšpirujúce prepojenia prinajmenšom od konca 18. storočia (Diderot, Winckelmann, Lessing a ďalší). V priebehu 19. storočia sa v súvislosti s etablovaním akademických disciplín rozvinuli špecializované metódy jednotlivých umeniev často v opozícii voči tradícii kultúrno-historického bádania. V interpretačných jazykoch umeleckej kultúry sú dodnes popri syntetizujúcom uvažovaní citeľné stopy metodologicky špecializovaných prístupov. Pokusy o súhrnný pohľad na dejiny jednotlivých umeleckých druhov sa v súčasnosti nezaobídu bez širšej kultúrnej kontextualizácie jednotlivých zistení a faktov. Túto problematiku nie je možné vedecky zvládnuť bez interdisciplinárneho či transdisciplinárneho prístupu. Okrem problematiky samotnej definície kultúry, spoločnej pre všetky zapojené disciplíny, jestvujú totiž aj konkrétne interdisciplinárne prepojenia, napríklad vo výskume žánrov, médií, rituálov, inštitúcií atď.

Predkladaný súbor vedeckých štúdií k spomínanej problematike je výstupom z medzinárodnej konferencie „Vedy o umeniach a dejiny kultúry“ (20. – 21. marca 2013 v Bratislave), ktorú v rámci projektu Európske dimenzie umeleckej kultúry Slovenska zrealizovalo jeho šesť riešiteľských subjektov – Ústav dejín umenia SAV, Ústav svetovej literatúry SAV, Ústav hudobnej vedy SAV, Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, Ústav slovenskej literatúry SAV a Slavistický ústav Jána Stanislava SAV. V centre záujmu podujatia stálo predovšetkým otvorenie širšej diskusie k problematike výskumu a písania kultúrnych dejín literatúry, výtvarného umenia, dramatických umení a hudby, k metódam a nástrojom používaným v týchto oblastiach či k otázkam reflexie a spoločenského statusu podobných diskusií a výskumov vo verejnom priestore. Veríme, že prezentovaná vedecká platforma v tomto ohľade poskytla priaznivé podmienky a predpoklady pre vznik nových interdisciplinárnych výskumných iniciatív a diskusií v oblasti dejín kultúry s presahom na domáce i zahraničné prostredie.